NEWSLETTER

GŁÓWNEJ BIBLIOTEKI
PRACY I ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO
WWW.GBPIZS.GOV.PL

NUMER
3/19

Szanowni Państwo,

W marcowym numerze naszego Newslettera przybliżamy Państwu tematykę zmian, jakie na przestrzeni ostatniego wieku zaszły w zakresie krajowej polityki społecznej. Do ich przedstawienia zachęciła nas obchodzona w 2018 roku 100. rocznica polskiej polityki społecznej.

Redakcja

100-LECIE POLSKIEJ POLITYKI SPOŁECZNEJ

W 2018 roku przypadała 100. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości. Rok ten był także rokiem, w którym stulecie istnienia obchodziła polska polityka społeczna.

3 stycznia 1918 roku Rada Regencyjna, będąca naczelnym organem państwowym, powołała Ministra Opieki Społecznej i Ochrony Pracy. Dekretami Józefa Piłsudskiego zostały wprowadzone regulacje dotyczące narodowej polityki społecznej stanowiące o: ośmiogodzinnym czasie pracy, ochronie ludności przed skutkami lichwy wojennej, warunkach eksmisji bezrobotnych, utworzeniu państwowego urzędu ds. powrotu jeńców, uchodźców i robotników, stowarzyszeniach czy inspekcji pracy.

Okres II wojny światowej przerwał działalność Ministerstwa Opieki Społecznej. Lata powojenne także nie sprzyjały rozwojowi polityki społecznej w Polsce, a wręcz przeciwnie, był to okres jej marginalizacji i unicestwienia. Nie przystawała ona do koncepcji politycznej, gospodarczej i społecznej okresu stalinizmu. Strefa jej działania obejmowała bowiem sfery życia nie pasujące do ustroju propagującego rozwój i dobrobyt. Całkowicie zabroniono badań społecznych, a bez pełnego dostępu do statystyk i analizy zjawisk społecznych, w żaden sposób nie można było prowadzić racjonalnej i skutecznej polityki społecznej.

Dopiero w roku 1957 rozpoczęto nieśmiałe dyskusje o warunkach pracy, bezrobociu w małych miastach i na wsiach, a także o potrzebie zakładania przedszkoli i żłobków. W PRL duże znaczenie przywiązywano do zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Poradnie rehabilitacji zawodowej były powoływane już od 1958 roku przy wojewódzkich i okręgowych związkach spółdzielni inwalidów, dwa lata później sprawy rehabilitacji inwalidów zostały włączone do kompetencji Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej.

W latach 50. i 60. zostały przeprowadzone pierwsze reformy rozszerzające zakres podmio-

towy zabezpieczenia społecznego poza typowe grupy pracownicze. Objęto nimi chałupników, członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz rzemieślników. Zawód pracownika socjalnego został oficjalnie uznany w 1966 roku. W Poznaniu i w Warszawie, otwarto pierwsze szkoły kształcące w tym zawodzie.

W 1972 r. uchwalono ustawę, która na powrót powołała do istnienia resort odpowiedzialny za sprawy społeczne, nazwany wówczas Ministerstwem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych. W tym samym roku Rada Państwa w swoich dekretach zwiększyła liczbę dni wolnych od pracy. Sformułowano nowe zasady funkcjonowania zakładowego funduszu socjalnego oraz funduszu mieszkaniowego. Powołano do życia fundusz alimentacyjny, wydłużono urlopy macierzyńskie oraz podniesiono wysokość zasiłków chorobowych, zasiłków połogowych oraz z tytułu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem. Dostęp do opieki zdrowotnej uzyskali wszyscy rolnicy oraz członkowie ich rodzin, bez względu na wielkość gospodarstwa, natomiast wysokość świadczenia emerytalnego w zależności od rozmiaru produkcji rolnej gospodarstwa ustalała Ustawa z 1977 r.

Lata 80. przyniosły ze sobą doświadczenia funkcjonowania systemu społecznego w warunkach kryzysu. W tym okresie polityka społeczna nieodmiennie kojarzy się z Solidarnością. Część postulatów związkowych ściśle dotyczyła warunków bytowych (podwyżki płac, zabezpieczenie socjalne). Ostry kryzys gospodarczy, polityczny i społeczny, stan wojenny oraz przemiany lat 80. zaowocowały całkowitym brakiem równowagi i spadkiem kondycji systemu społecznego.

Po 1989 r. państwowe zakłady pracy przestały być podstawowymi podmiotami polityki społecznej. Państwo na skutek własnej deklaracji, nacisków z zewnątrz, finansowych trudności i postępującego procesu prywatyzacji wycofało się lub drastycznie ograniczyło swą aktywność w obszarze społecznym. Tworzenie systemu opartego na mechanizmie rynkowym wymagało od polityki społecznej dostosowania jej działalności do konieczności rozwiązywania problemów socjalnych i tych wynikających z funkcjonowania rynku. Bezrobocie, bieda, bezdomność, dysfunkcyjność rodzin, niezaradność życiowa, alkoholizm - to tylko niektóre przykłady kwestii społecznych w Polsce ostatniego dziesięciolecia XX w. Nowe zadania polityki społecznej tego okresu polegały głównie na tworzeniu jej instytucjonalnych podstaw oraz na wspieraniu grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Natomiast punktem przełomowym w procesie przechodzenia od polityki opiekuńczej do polityki bezpieczeństwa socjalnego było uchwalenie konstytucji RP w kwietniu 1997 r. oraz uchwalenie ustaw dotyczących zmian i nowych rozwiązań w dziedzinie ubezpieczeń społecznych i ubezpieczeń zdrowotnych.

Polityka społeczna w początkowym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej, to czas dotkliwego regresu i ograniczenia finansów publicznych, przede wszystkim w obszarze wydatków dla najuboższych. Nastąpił natomiast rozkwit emigracji zarobkowej Polaków, a koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego zapewniła im w krajach UE bezpieczeństwo socjalne i równe z innymi obywatelami państw UE prawa dostępu do systemów zabezpieczenia społecznego w krajach zatrudnienia. Polska została objęta pomocą z funduszy strukturalnych. Europejski Fundusz Społeczny finansował działania, na które brakowało środków w krajowym Funduszu Pracy, czyli aktywną politykę rynku pracy i politykę integracji społecznej. Trwałym rozwiązaniem stało się wprowadzenie w 2005 roku jednorazowego świadczenia pieniężnego z tytułu urodzenia dziecka. W ramach działań resortu pracy i polityki społecznej w 2010 r. zainicjowano program "Maluch", służący organizowaniu przez samorządy żłobków w małych mia-

stach i w gminach. Rok później uregulowano normatywnie kwestę pieczy zastępczej i wsparcia rodziny w sytuacji kryzysowej, a w 2014 r. wprowadzono w życie rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych, tzw. Kartę Dużej Rodziny.

W latach 2016-2017 rozpoczęto realizację programu "Rodzina 500 plus", a w 2017 r. MRPiPS wprowadziło nowy program "Opieka 75 plus", którego celem jest zwiększenie dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych dla osób samotnych i starszych, w wieku powyżej 75 lat, mieszkających na terenach małych gmin (do 20 tys. mieszkańców).

Stuletni okres rozwoju polityki społecznej w Polsce, to okres zarówno wielkich sukcesów, jak i licznych porażek. Z pewnością jednak mieliśmy do czynienia z jej ogromną modernizacją w kilku znaczących dla społeczeństwa dziedzinach. Nie jesteśmy w stanie przewidzieć jak zmieni się polityka społeczna w nadchodzących latach, wiemy natomiast, że na pewno, wraz z rozwojem technologii informacyjnych, zmieni się otoczenie jej funkcjonowania.

DZIENNIKI USTAW I MONITOR POLSKI

Informujemy, że od stycznia 2018 r. wybrane pozycje z Dzienników Ustaw oraz Monitora Polskiego związane z pracą i zabezpieczeniem społecznym publikowane są w formie elektronicznej na naszej stronie w zakładce „ZBIORY - Bazy danych”.

RODZINA—PRACA—POLITYKA SPOŁ.

Bibliografia wydawana cyklicznie jako tygodnik. Zawiera przegląd najnowszych artykułów z czasopism polskich. Dzięki temu opracowaniu mogą Państwo zorientować się, jakie tematy są aktualnie poruszane na łamach polskich czasopism z dziedziny rodziny, pracy i zabezpieczenia społecznego.

=> więcej

WYKAZ NABYTKÓW

- comiesięczny komunikat Biblioteki. Prezentuje nowe nabytki - wydawnictwa zwarte gromadzone w ramach zakupów, wymiany i darów.

=> więcej

PRACA I POLITYKA SPOŁECZNA

Analizy artykułów z czasopism angielsko-, francusko- i niemieckojęzycznych publikowane są w formie elektronicznej na stronie internetowej Biblioteki, w zakładce „GBPiZS - Nasze publikacje - PiPS”. Zakładki określające język, pozwalają Państwu dotrzeć do listy tytułów czasopism w danym języku i analiz artykułów, które w ramach danego tytułu są sukcesywnie zamieszczane. Podział na miesiące pozwala Państwu śledzić dodawane na bieżąco analizy, bez potrzeby wyszukiwania ich poprzez tytuł czasopisma.

Mamy nadzieję, że forma ta zapewni Państwu szybsze dotarcie do interesujących artykułów z zagranicznej prasy branżowej, prenumerowanej przez naszą Bibliotekę.

GBPiZS

ul. Limanowskiego 23
02-943 Warszawa
tel. 22 642 04 73